

Členění celku textu

I. Hlavní obhajovací řeč (17a–35d)

1. Úvod: jakým způsobem se bude hájit. (17a–18a)

- 1.1 Ke komu Sókratés promlouvá – ke svým soudcům, širěji k athénským spoluobčanům. (17a)
- 1.2 Konstatuje, že jeho žalobci neřekli nic pravdivého. (17a-b)
- 1.3 Vymezuje se vůči profesionálnímu řečnictví. (17b-c)
- 1.4 Jakým způsobem řeči bude mluvit – svým obvyklým [tj. dialogem]. (17c-d)
- 1.5 Oč v jeho řeči jde – o pravdu; soudcům má jít o spravedlnost. (18a)

2. Rozlišení dvojí žaloby a představení první z nich. (18b–19a)

- 2.1 Rozlišení první, dřívější a druhé, pozdější žaloby. (18b)
- 2.2 Obsah první žaloby – pomluvy. (18b)
- 2.3 V čem je ta první nebezpečnější (18c-d)
 - žaloba implikuje bezbožnost;
 - šíří se dlouho;
 - je anonymní;
 - nelze se proti ní hájit, neboť s nikým o ní nelze vést rozmluvu, aby se vyvrátila.
- 2.4 Z těchto důvodů se musí hájit nejdříve proti této první žalobě. (18d–19a)

3. Povaha první žaloby – pomluvy, důvody jejího vzniku, její vyvrácení, představení Sókratovy moudrosti. (19a–24b)

- 3.1 Odmítnutí pomluvy, že Sókratés zkoumá věci pod zemí i nebeské a že slabší důvody činí silnější: nikdo to nemůže dosvědčit, protože to Sókratés nečinil. (19a–d)
- 3.2 Odmítnutí pomluvy, že učí za úplatu druhé; nemůže učit to, čemu učí sofisté, protože nemá příslušné vědění, které by ho k tomu uschopňovalo. (19d–20c)

3.3 Sókratés pojednává o tom, jak vznikly ony pomluvy; odkazuje na věštbu, že nikdo není moudřejší než Sókratés; načež vykládá smysl věštby a to, jak mu z toho vzniklo nepřátelství: šel za domněle moudrým politikem, aby porovnal svou moudrost a ukázalo se, že není moudrý, Sókratés je pak přeci jen moudřejší o to, že ví, že sám není moudrý ani se to nedomnívá. **(20c–21e)**

3.4 Popis dalšího postupu, jak zkoumal domnělou moudrost politiků a básníků. **(21e–22c)**

3.5 A jak zkoumal řemeslníky, přičemž se upřesní, čeho se týká Sókratovo nevědění. **(22c–e)**

3.6 O božské a lidské moudrosti. **(22e–23c)**

3.7 Jak ze Sókratova působení a z napodobování ze strany mládeže vzniklo nepřátelství, pomluvy a nakonec i žaloba. **(23c–24b)**

4. Nynější, oficiální žaloba – její představení a vyvrácení. (24b–28b)

4.1 Přechod k druhé, oficiální žalobě a její znění. **(24b–24c)**

4.2 Vyvrácení žaloby dotazováním Meléta: zda jediný Sókratés kazí mládež a všichni ostatní prospívají, tak tomu ovšem nechodí, prospívat může jen odborník. **(24c–25c)**

4.3 Nikdo nekazí mládež úmyslně, protože by zhoršoval prostředí, ve kterém žije; a kdo nekazí úmyslně, nepatří před soud, nýbrž je třeba mu dát poučení. **(25c–26a)**

4.4 Vyvrácení žaloby z bezbožnosti: nelze vůbec nevěřit v bohy a zároveň věřit v daimonia, kteří jsou projevy daimónů, synů bohů. **(26a–27e)**

4.4.1 Ujasňování žaloby: zda Sókratés vůbec nevěří v bohy. **(26a–26e)**

4.4.2 Vyvrácení žaloby: nelze vůbec nevěřit v bohy a zároveň věřit v daimonia coby projevy daimonů coby syny bohů. **(26e–27e)**

4.5 Shrnutí, že žaloba je v sobě rozporná a smyšlená, že však odsouzení nezpůsobí žaloba, nýbrž ona pomluva. **(28a–b)**

5. Výklad, jaké počínání Sókrata tedy dalo vzniknout oněm žalobám a proč v něm Sókratés musí vytrvat. (28b–34b)

5.1 Proč podstupuje zaměstnání, za něž mu hrozí smrt; více než smrti, o které nic nevíme, je třeba se bát nespravedlnosti; nevytrvat v božím údělu by bylo nespravedlností a bezbožností. **(28b–29b)**

5.1.1 Člověk nemá hledět na nebezpečství smrti, nýbrž na to, zda jedná spravedlivě či nespravedlivě; příkladem je rozhodnutí Achillea. **(28b–d)**

5.1.2 Je třeba vytrvat v uloženém úkolu, zvláště je-li uložen bohem; jinak by se jednalo nespravedlnost o bezbožnost. (28d–29a)

5.1.3 Nadto bát se smrti, o které nic nevíme, je nesmyslné; naopak je třeba se bát věcí, o kterých víme, že jsou zlé. (29a–b)

5.2 I kdyby byl propuštěn s podmínkou, že už nebude filosofovat, musel by ve svém zkoušení spoluobčanů vytrvat, protože to je úkol od boha; takto je navíc největším darem obci od boha. (29c–30c)

5.2.1 I kdyby ho zprostiti viny pod podmínkou, že nebude dále již filosofovat, bude pokračovat ve svém působení a zkoušet své spoluobčany, protože musí poslechnout příkazu boha. (29c–30a)

5.2.2 Navíc je takto největším darem obci od boha. (30a–c)

5.3 Hájí se kvůli spoluobčanům, aby se nepřipravili o dar od boha, jež je probouzí; za svědka toho, že pracuje pro obec, vede svou chudobu. (30c–31c)

5.3.1 Že trest nechápe jako zlo, zlem je naopak nespravedlivé činění. (30c–d)

5.3.2 Hájí se ne kvůli sobě, ale kvůli spoluobčanům, aby se nepřipravili o dar od boha, jež je probouzí ze spánku a podněcuje k pohybu. (30d–31a)

5.3.3 Že plní boží úkol a pracuje pro obec, to dosvědčuje chudoba, která plyne z toho, že nemá čas na své věc. (31a–c)

5.4 Že nepůsobí veřejně, protože mu v tom zabraňuje jeho daimonion; nadto veřejně usilovat o spravedlnost přivodí na člověka pohromu; nicméně drží se zásady nepřidávat se k většině, když se usnází o nespravedlnosti. (31c - ...)

5.4.1 Na hypotetickou námitku, proč nepůsobí veřejně, uvádí, že mu v tom zabraňuje jednak jeho daimonion a jednak to, že veřejné usilování o spravedlnost vede k pohromě. (31c–32a)

5.4.2 Osobní příklady vystavení se nebezpečí a vyslovení zásady nepřidat se k většině, když páchá nespravedlnost, i za cenu nebezpečí. (32a–d)

5.4.3 Že tedy působí stejně na veřejnosti i v soukromí, je přístupný všem a bez braní odměny; nikoho však neučí. (32e–33b)

5.4.4 Že u něho rádi pobývají druzí lidé a poslouchají, jak někoho zkouší, nikdo z posluchačů (a ti by mohli být uvedeni za svědky) si však nikdy neztěžoval, že by je kazil. (33b–34b)

6. Epilog: proč nebude prosit o slitování, nýbrž že vyžaduje spravedlivé posouzení podle zákonů, jinak by se jednalo o bezbožnost. (34b – 35d)

6.1 Že nebude uprošovat soudce, odvolávat se na své děti a příbuzné a vzbuzovat lítost – byť má také rodinu -, a to proto, že je to hanebné pro jedince i pro obec. (34b–35b)

6.2 Navíc soudci nemají činit právo předmětem milosti, nýbrž řádně rozsuzovat podle zákonů; kdyby Sókratés usiloval o lítost a ne o pravdu a soudcové udělovalo osobní přízeň a ne spravedlnost, byla by to teprve bezbožnost, pro kterou ho zažaloval Melétos. (35b-d)

II. Návrh trestu (35e–38b)

[situace promluvy: po odsouzení, kdy se Sókratés má vyjádřit k návrhu trestu]

7. Sókratés zhodnocuje své odsouzení a navrhuje si trest. (35e–38b)

7.1 Sókratovo zhodnocení hlasování soudu. (35e–36b)

7.2 Sókratés uvažuje, že namísto trestu by si měl navrhnout odměnu za své zásluhy pro obec, nejlépe aby byl stravován v Prytaneiu. (36b–37a)

7.3 Zdůvodňuje, proč si nemůže navrhnout jiný trest: úmyslně nejednal nespravedlivě, nemůže jednat nespravedlivě ani sám proti sobě; nepohne jím ani strach ze smrti, ani nemůže přijmout jiný trest (vězení, pokutu, vyhnanství). (37a-e)

7.4 A nemůže ani ustat ve svém působení, protože by jednal bezbožně; nakonec si navrhuje pokutu: zprvu 1 minu, na návrh přátel 30 min. (37e–38b)

III. Řeč k soudcům po vynesení rozsudku (38c–42a)

[situace promluvy: po vynesení trestu smrti]

8. Řeč k těm, kteří hlasovali o odsouzení k smrti, o tom, že horší než smrt je žít ve špatnosti a že namísto něj přijdou další, kdo budou své spoluobčany zkoušet v řeči. (38b–39d)

8.1 O zbytečnosti odsouzení pro jeho vysoký věk a o tom, že neuspěl ne pro nedostatek slov, nýbrž že nemluvil tak, jak by soudcové chtěli. (38c-e)

8.2 Že tak mluvit nemůže, protože horší než smrt je žít ve špatnosti. (38e–39b)

8.3 Podává „věštba“, že jim odsouzení nepomůže a budou sami potrestáni, protože nastoupí další, kteří budou své spoluobčany zkoušet řečí. (39c-d)

9. Řeč k těm, kteří hlasovali pro osvobození, o tom, že smrt nemůže znamenat žádnou újmu; důkazem je mlčení daimonia i rozvaha o tom, co je smrt. (39e–41c)

9.1 Odsouzení patrně neznámá nic zlého, protože se Sókratovi nepostavilo na odpor jeho daimonion. (39e–40c)

9.2 Výklad, proč smrt nemůže být nic zlého – buď je jako dlouhý spánek beze snů, nebo přechod jinam, kde se lze setkat s velkými muži minulosti. (40c–41c)

10. Rozloučení s vyslovením předpokladu, že pro dobrého muže není zla ani za života ani po smrti; a přání, aby trápili jeho syny zkoušením řečí. (41c–42a)